

Bouwmeester scan

← Stadium KVK Ninove
© Reporters

The New Kid in Town(planning)

TOM COPPENS EN RAF ILSBROECKX [UANTWERPEN]

Onder het motto ‘Ruimte maken voor mens en natuur’ zet het meerjarenplan van Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck en zijn team volop in op een transitie van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen. De documentaire *Plannen voor plaats* van Nic Balthazar, waarin de Bouwmeester ten oorlog trekt tegen de plattelandsverkaveling en alternatieven probeert aan te reiken, is ondertussen getoond in vele parochiezaaltjes en volkscafés in het Vlaamse land. Maar ook de talloze spreekbeurten van de Bouwmeester en zijn optredens in de media hebben de noodzaak van een alternatieve ruimtelijke ordening meer dan ooit op de agenda geplaatst.

Vele lokale besturen en burgers zijn de boodschap van de Bouwmeester ook best wel genegen. Compacter en beter wonen, minder in de file staan, meer plaats voor natuur en landbouw, en tegelijk een hogere ‘pretfactor’: wie kan daar nu tegen zijn? Maar er is tegelijk ook reserve. Het verhaal van verdichting en openruimtebehoud lijkt immers mijlenver af te staan van de dagelijkse plannings- en vergunningenpraktijk waarmee gemeenten geconfronteerd worden. Ook als politici en ambtenaren overtuigd zouden zijn dat het anders moet in de ruimtelijke ordening, is dat nog niet noodzakelijk het geval bij burgers en grondeigenaren. Een abstract verhaal over een betere ruimtelijke ordening leidt al gauw tot wat in de wetenschappelijke literatuur bekend staat als de *value-action gap*. Hoewel burgers en politici het misschien eens zijn met de principes, doen ze in de praktijk net het tegenovergestelde. Zo kunnen de grootste voorstanders van verdichting plots de grootste tegenstanders worden wanneer die in hun achtertuin plaatsvindt. Bovendien hebben vele besturen onvoldoende middelen, kennis en capaciteit om al die nieuwe ideeën in de praktijk te brengen. Door de onderbemanning van stedenbouwkundige diensten is het in kleinere gemeenten welhaast uitgesloten om dergelijke vernieuwende projecten te ontwikkelen en tot een goed einde te brengen.

Lang niet gehoord: de expert aan het woord

Het instrument ‘bouwmeesterscan’ probeert aan bovenstaande noden en reserves tegemoet te komen. Het is gericht op gemeentebesturen die willen meewerken aan de ruimtelijke transitie. Een multidisciplinair ontwerpteam, bijgestaan door een stuurgroep van academici, experts en ambtenaren, diagnosticeert

de toestand in de gemeente op het vlak van wonen, open ruimte, mobiliteit, energie en bestuur, en formuleert een oordeel over de noodzakelijke transitie.

Opvallend aan het instrument is dat het niet per se een consensus hoeft na te streven: het gemeentebestuur en de inwoners van de gemeente hoeven niet akkoord te gaan met de inhoud. Het ontwerpteam krijgt hiermee de kans om de vinger op de wonde te leggen. Het begrip ‘scan’ verwijst overigens niet toevallig naar de medische praktijk, waar een arts op basis van een diagnose een behandeling voorschrijft. Het roept het beeld op van de wetenschapper in een witte jas. Een dergelijke benadering lijkt op het eerste gezicht wel heel erg vintage. De Amsterdamse stadplanner Van Eesteren liet zich in de jaren 1930 nog graag fotograferen in een witte jas, maar in de naoorlogse periode

ontstond er grote twijfel of planning en stedenbouw überhaupt wel wetenschappelijk zouden zijn. Jane Jacobs, de meest gelezen en meest geciteerde auteur in de ruimtelijke planning, noemde planning ronduit een pseudowetenschap. De vele gefaalde experimenten in de modernistische stedenbouw hebben daar zeker geen goed aan gedaan. Met de opkomst van de collaboratieve planning werd het idee verlaten dat planners en stedenbouwkundigen objectieve en wetenschappelijke argumenten als enige basis voor planning zouden kunnen gebruiken. Planners werden meer bemiddelaars en onderhandelaars dan inhoudelijke experts.

Toch heeft de aanpak van de scan zonder participatie en consensus ook iets heel verfrissends. Het expertenoordeel is vooral bedoeld om de discussie lokaal op gang te brengen, als

**DE BOUWMEESTER-
SCAN IS GERICHT
OP GEMEENTEN
DIE WILLEN
MEEWERKEN AAN
DE RUIMTELIJKE
TRANSITIE.**